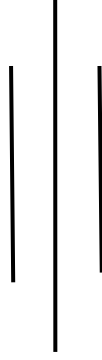
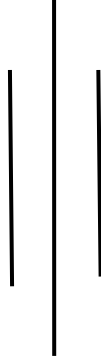

रामधुनी नगरपालिका
सुनसरी, जिल्ला

आ.ब.०७५/०७६ को
बजेट खर्चको सोधखोज सर्भेक्षण प्रतिवेदन

तयार गर्ने:
लखन लाल साह
संकल्प सी.बी.आर. नेपाल, सुनसरी

सहयोगी संस्था: DFID/PACT/SAHS

यो विषयसूचि नमुना हो ।
प्रतिवेदनको आधारमा बास्तविक
विषयसूचि तयार गर्नु पर्ने छ ।

विषय सूची

परिच्छेद - १ : परिचय

१.१. पृष्ठभूमी.....
१.२. उद्देश्य.....
१.३. अध्ययनको औचित्य.....
१.४. अध्ययनको क्षेत्र तथा सिमा.....
१.५. अध्ययन अवधि.....
१.६. अध्ययन विधि.....

परिच्छेद - २: आम्दानी र खर्च विश्लेषण

२.१. स्थानीय सरकारको संक्षिप्त परिचय तथा सुशासन अवस्था विश्लेषण:.....
२.२. आ.व. ०७५/०७६ को आम्दानी खर्च विश्लेषण.....
२.३. आ.व. ०७५/०७६ को बजेट बाँडफाँड र खर्च.....
२.३.१. आ.व. ०७५/०७६ को क्षेत्रगत बजेट खर्च.....
२.४. आ.व. ०७५/०७६ को संघीय अनुदान रकम चौमासिक निकाशा.....
२.५. आ.व. ०७५/०७६ को चौमासिक बजेट खर्च विश्लेषण.....
२.६. स्वास्थ्य क्षेत्रको समग्र बजेट आम्दानी र खर्च.....
२.६.१. स्वास्थ्य क्षेत्रको शिर्षकगत बजेट बाँडफाँड.....
२.६.२. स्वास्थ्य क्षेत्रमा पूँजगत तथा चालू पूँज निकाशा.....
२.७. स्वास्थ्य क्षेत्रमा शिर्षकगत बजेट खर्च.....
२.८. सार्वजनिक खर्चको सोधखोज सर्भेक्षण गरिएका कार्यक्रममा नगरपालिकाबाट बजेट निकाशा.....
२.९. सार्वजनिक खर्चको सोधखोज सर्भेक्षण गरिएका कार्यक्रम.....

क) आमा सुरक्षा कार्यक्रम.....

आमा सुरक्षा कार्यक्रमका अपेक्षित परिणामहरु:.....

उपलब्धि.....

ख) औषधी कार्यक्रम.....

औषधी कार्यक्रमका अपेक्षित परिणामहरु:.....

उपलब्धि.....

घ) सेवाग्राहीका भनाई.....

परिच्छेद - ३ पालिकामा संचालित स्वास्थ्य कार्यक्रमका प्रभाव, चुनौति, सिकाई, सुधार गर्नु पर्ने पक्षहरु

३.१. आ.व. ०७५/०७६ को बजेटले पारेको समग्र असरहरु :.....
३.२. स्वास्थ्य क्षेत्रका कार्यक्रममा स्थानीय सरकारका मुख्य चुनौतिहरु:.....
३.३. हासिल भएका मुख्य सिकाई:.....
३.४. स्वास्थ्य क्षेत्रमा कार्यक्रमगत तथा स्थानीय सरकारको तहमा हासिल हुन नसकेका नतिजाहरु:.....
३.५. स्वास्थ्य क्षेत्रमा सुधार गर्नु पर्ने पक्षहरु:.....

परिच्छेद - ४ निष्कर्ष र सिफारिशहरु

४.१. निष्कर्ष :.....
४.२. सिफारिश.....

अनुसूचीहरु

अनुसूची १: स्वास्थ्य संस्थाको समग्र सुशासन र जवाफदेहिताको अवस्था विश्लेषण (CRC/ Exit Poll को नतिजामा आधारित).....
अनुसूची २: अध्ययन तथा सर्वेक्षणका क्रममा खिचिएका फोटोहरु.....
अनुसूची ३:.....

परिच्छेद - १

परिचय

१.१. पृष्ठभूमि

बजेट खर्च सोधखोज सर्भेक्षण सामाजिक जवाफदेहिताको एउटा महत्वपूर्ण औजार हो । यस प्रक्रियामा पालिकाको आन्तरिक स्रोत, संघीय तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त अनुदान तथा अन्य स्रोतबाट भएको आम्दानी, वाह्य तथा आन्तरिक ऋणबाट भएको आम्दानी, खर्च र बजेट खर्चको अपेक्षित नतिजा एवं सेवाग्राहीको सेवा प्रतिको सन्तुष्टी र सार्वजनिक सेवामा ल्याउनु पर्ने सुझाव विषयमा सोधखोज गरिन्छ । सार्वजनिक खर्च व्यवस्थापनका नीति अनुरूप बजेट तयारी, स्वीकृति, निकाशा र उपयोगिता एवं खर्च गर्नका लागि सार्वजनिक खर्च व्यवस्थापन प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन भए नभएको, जन आवश्यकता अनुरूप कार्यक्रम र खर्चको सम्वद्धता तथा यो प्रक्रियामा भएको ढिलाई र चुहावट समेतको सोधखोज गरिन्छ । साधारणतया: पालिकाको बजेट खर्च सोधखोज कार्य तेस्रो पक्ष अर्थात नागरिक समाजका संस्था, गैर सरकारी र निजी क्षेत्रका संस्थाहरुबाट गराउने प्रचलन छ ।

बजेट खर्च सोधखोज सर्भेक्षणले संघीय नेपालको सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापन नीति अनुसारका कार्यहरु पालिकाका सबै सरोकारवालाको तहमा अनुशरण भए नभएको सोधखोज गर्दछ । यो सर्भेक्षणमा रामधुनी नगरपालिकाको समग्र आम्दानी खर्चको सोधखोज गरी खास गरी स्वास्थ्य क्षेत्रको आमा सुरक्षा र औषधी कार्यक्रममा भएको बजेट खर्चको विस्तृत अध्ययन गरिएको छ ।

यस अन्तर्गत सुनसरी जिल्लाको रामधुनी नगरपालिकाको स्वास्थ्य क्षेत्रमा आर्थिक अवस्था विश्लेषणका साथै सामाजिक जवाफदेहिताको कार्यान्वयन र प्रबर्द्धनको अवस्था कस्तो रहेको छ भन्ने विषयमा बजेट खर्च सोधखोज सर्भेक्षण कार्य सम्पन्न गरिको छ ।

रामधुनी नगरपालिकाको नगर प्रमुख, उउप प्रमुख, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत, सामाजिक विकास अधिकृत, विषयगत ईकाई प्रमुख, स्वास्थ्य व्यवस्थापन समिति, सेवा केन्द्र प्रमुख, सेवाग्राही लगायत विभिन्न सरोकारवाला पक्षहरु बीच विभिन्न माध्यमहरुबाट जानकारी प्राप्त गर्ने, सम्बन्धित पक्षको जवाफदेहिताको अवस्थाको पहिचान गरी प्रतिवेदन तयार गरिएको छ ।

१.२. उद्देश्य

यो सर्भेक्षणका निम्न उद्देश्य रहेका छन् :

- नगरपालिकामा संघीय, प्रादेशिक सरकार र अन्य स्रोतबाट भएको कोषको प्रवाह एवं पालिकाको आन्तरिक स्रोतबाट भएको समग्र आम्दानीको लेखाजोखा गर्ने ।
- नगरपालिका स्तरमा बजेट तयारी, स्वीकृति, निकाशा, उपयोगिता र बजेट निकाशा प्रक्रियामा भएको ढिलाई एवं चुहावटको प्रक्रिया सोधखोज गर्ने ।
- स्वास्थ्य क्षेत्रमा खासगरी आमा सुरक्षा र औषधी कार्यक्रममा पालिकाले गरेका बजेट विनियोजन, खर्चको सोधखोजका साथै यी सेवामा सेवाग्राहीको सन्तुष्टी सर्भेक्षण गर्ने ।
- आम नागरिकहरुमा स्वास्थ्य लगायत अन्य क्षेत्रसँग सम्बन्धीत सूचना माग गर्ने र सेवा प्रदायकहरुमा सूचना प्रवाह गर्ने संस्कार स्थापित गर्ने ।

१.३. अध्ययनको औचित्य

नेपालको संविधान २०७२, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ एवं राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन २०७४ ले स्थानीय सरकारको काम कर्तव्य र अधिकार, प्राकृतिक स्रोतको परिचालन, बाँडफाँड तथा अनुदान, राजस्वको अनुमान गर्दा लिईने आधार, अनुदान गर्दा लिईने आधार, योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन, वित्तीय अधिकार क्षेत्र, दोहोरो अधिकार क्षेत्र भित्रका कर निर्धारण, संकलन तथा बाँडफाँड, स्रोत अनुमान तथा बजेटको सिमा निर्धारण, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा, ऋण लिने व्यवस्था एवं आर्थिक कार्य प्रणालीका विषयमा व्यवस्था गरेको छ।

साथै नेपाल सरकारले संघीय, प्रदेश र स्थानीय तहको एकल तथा साभ्ना अधिकार सूचीको कार्य विस्तृतिकरण गरी सकेको छ। नेपाल सरकारले आ. व. २०७५/७६ मा संघीय नेपालको नीति अनुरूप प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई वित्तीय विकेन्द्रिकरणको सिद्धान्त अनुसार वित्तीय समानीकरण अनुदान, सशर्त अनुदान, समपुरक अनुदान र विशेष अनुदान प्रदान गर्न सुरु गरेको छ।

नेपालको सार्वजनिक वित्त नीति अनुरूप संघीय सरकारले स्थानीय सरकारलाई गरेका अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरणबाट प्राप्त रकम, पालिकामा आन्तरिक तथा अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकम स्थानीय सरकारको समग्र र क्षेत्रगत विकासका लागि आर्थिक प्रणाली र नतिजामूलक उद्देश्य एवं सूचक निर्धारण गरी उपयोग भए नभएको सम्बन्धमा सोधखोज गरी हाल अवलम्बन भएका सवल पक्ष र सुधार गर्नु पर्ने पक्षहरूको पहिचान गरी स्थानीय, प्रदेश र संघीय सरकारलाई उपलब्ध गराउनु सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापन सुधारका क्षेत्रमा महत्वपूर्ण योगदान हुने विश्वास गरिएको छ। साथै यो प्रक्रियाले सार्वजनिक खर्च प्रणालीमा पारदर्शिता, जवाफदेहिता र सहभागिताको अभ्यास प्रबर्द्धन भई अनियमितता तथा भ्रष्टाचार न्यूनिकरणमा सहयोग पुग्ने तथा विपन्न र बञ्चितिकरण तथा सिमान्तकृत नागरिकको आवश्यकताका क्षेत्रमा कार्यक्रम र बजेट थप हुनेछ भन्ने विश्वास गरिएको छ।

अध्ययनका क्रममा विभिन्न तथ्याङ्कहरू संकलन गरी त्यसको विश्लेषणबाट सम्बन्धित निकाय तथा सरकारलाई आवश्यक सुझाव पेश गरी स्वास्थ्य क्षेत्रका लागि आवश्यक नीति निर्माणमा तर्जुमा गर्न थप सहयोग सिद्ध भूमिका हुने अपेक्षा गरिएको छ। साथै भविष्यमा समेत यहि विषयमा थप अनुसन्धान गरी विश्लेषणात्मक नतिजा निकाल्न पनि मार्ग निर्देशन हुनेछ भन्ने अपेक्षा सहित यो विषयमा अध्ययन गरिएको छ।

१.४. अध्ययनको क्षेत्र तथा सिमा

सुनसरी जिल्लाको रामधुनी नगरपालिका र नगरपालिकाको मातहतमा रहेको सिंगिया स्वास्थ्य चौकी र डुम्राहा स्वास्थ्य चौकीको बजेट प्राप्ति, प्रवाह र बजेट कार्यान्वयनले आमा सुरक्षा कार्यक्रम र औषधी कार्यक्रम कार्यक्रमगत सूचकमा पारेका प्रभाव, मुख्य उपलब्धि र अगामी दिनमा गर्नु पर्ने नीतिगत सुधारका लागि बजेट खर्चको सोधखोज सर्भेक्षण कार्य गरिएको छ। बजेट खर्चको सोधखोज सर्भेक्षणबारे प्रारम्भमा रामधुनी नगरपालिकाका प्रमुख, उपप्रमुख, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतसँग छलफल गरिएको थियो। वहाँहरूले अध्ययनका लागि सिंगिया स्वास्थ्य चौकी र डुम्राहा स्वास्थ्य चौकी छनौट गरी ति स्वास्थ्य संस्थालाई सर्भेक्षण कार्यका लागि आवश्यक समन्वय र सहयोगका लागि रामधुनी नगरपालिकाबाट पत्राचार गरिएको थियो। ति स्वास्थ्य संस्थाहरूमा सेवा लिई सकेका विरामीहरू मध्ये १५/१५ जना सेवाग्राही छनौट गरी सेवा सन्तुष्टी सर्भेक्षण फाराम भरिएको छ। सर्भेक्षण कार्यमा रामधुनी नगरपालिकाका प्रमुख, उपप्रमुख, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत, योजना अधिकृत, लेखा अधिकृत,

स्वास्थ्य ईकाई प्रमुख, वडाध्यक्ष, स्वास्थ्य चौकी प्रमुख, लेखा, स्टोर प्रमुख, महिला स्वास्थ्य स्वयंसेवक, सेवाग्राहीसँग छलफल, अन्तर्वार्ता तथा वहाँहरूले उपलब्ध गराएको तथ्यांक र अवलोकनमा देखिएको अवस्था विश्लेषणका माध्यमबाट यस नगरपालिकाको बजेट खर्चको सोधखोज सर्वेक्षण कार्य सम्पन्न गरिएको छ ।

१.५. अध्ययनको अवधि

बजेट खर्चको सोधखोज सर्वेक्षण सुनसरी जिल्लाको रामधुनि नगरपालिका र यसै पालिका अन्तर्गतका सिंगिया स्वास्थ्य चौकी र डुम्राहा स्वास्थ्य चौकीमा २०७६ भदौ १९ गते देखि असोज १३ गते सम्म स्थलगत रूपमा अध्ययन अवधि रहेको थियो । त्यस पश्चात प्राप्त तथ्यांक तथा नतिजाहरूको विश्लेषण गरी प्रतिवेदन तयार गरिएको थियो ।

१.६. अध्ययन विधि

बजेट खर्चको सोधखोज सर्वेक्षणका लागि सम्बन्धित निकाय तथा संस्थाहरूमा गई संस्थाका पदाधिकारीहरू, गाउँपालिकाका विभिन्न शाखाका शाखा प्रमुख तथा कर्मचारीहरूसँग प्रत्यक्ष भेट गरी संरचित र अर्ध-संरचित प्रश्नावली तथा फारामहरू भर्ने र भराउने कार्य गरिएको थियो । यसका साथै स्वास्थ्य संस्थाबाट आमा सुरक्षा र औषधी कार्यक्रमबाट सेवा लिने सेवाग्राहीहरूको घरमै गई सेवा सन्तुष्टी फर्म विधिको प्रयोगबाट आवश्यक प्रश्नावली अनुसार सोधपुछ गरी नागरिक सन्तुष्टी सर्वेक्षण गरिएको थियो । सर्वेक्षणमा निम्न विधि प्रयोग गरिएको थियो:

- दस्तावेजहरूको पुनरावलोकन
- मुख्य सूचनादातासँग अन्तरवार्ता
- लक्षित समुह छलफल
- नागरिक प्रतिवेदन पत्रका माध्यमबाट सन्तुष्टि सर्वेक्षण
- स्थलगत अवलोकन
- अन्तरक्रिया

१.७. अध्ययनको क्रममा समेटिएका स्वास्थ्य संस्थाहरू:

जिल्ला	सुनसरी
पालिका	रामधुनी नगरपालिका
स्वास्थ्य संस्थाहरू:	१. सिंगिया स्वास्थ्य चौकी, रामधुनी न.पा. वडा नं. ३ २. डुम्राहा स्वास्थ्य चौकी, रामधुनी न.पा. वडा नं. ८

परिच्छेद - २
तथ्यांक तथा नतिजाको विश्लेषण

२.१. स्थानीय सरकारको संक्षिप्त परिचय तथा सुशासन अवस्था विश्लेषण:

रामधुनी नगरपालिका नेपालमा शहरीकरणको विकास हुने क्रमसँगै स्थापित भएको नयाँ नगरपालिका हो । प्रदेश नं. १ सुनसरी जिल्लाको पूर्वमा ईटहरी उप-महानगरपालिका, पश्चिममा बराह क्षेत्र नगरपालिका, उत्तरमा धरान उप-महानगरपालिका र दक्षिणमा ईनरुवा नगरपालिकासँग जोडिएर भण्डै डमरुको आकारमा ९१.६९ वर्ग किलो मिटरमा फैलिएको नगरपालिका हो । रामधुनी नगरपालिका वार्ड नं. ४ मा अवस्थित पवित्र तिर्थस्थल रामधुनी क्षेत्रको नामबाट यस नगरको रामधुनी नगरपालिका नामाकरण गरिएको छ । भौगोलिक अवस्थिति र स्थानीयवासीलाई सर्वसुलभ सेवा प्रवाह गर्ने आधारमा यस नगरलाई प्रशासनिक सुगमता र सेवा प्रवाहमा सहजताको लागि ९ वटा वडामा विभाजन गरिएको छ । यस नगर भित्र ४ वटा स्वास्थ्य संस्था रहेको छ । यस न.पा.ले बहुसरोकारवाला सामाजिक जवाफदेहिता मञ्च स्थापना गरी सामाजिक जवापदेहिताका औजारहरु अभ्यासको थालनि गरेको छ । आ.व. २०७६/०७७ को लागि स्वास्थ्य र सुशासन क्षेत्रको प्रवर्द्धनका लागि नगर सभाबाट मुख्य नीति तथा कार्यक्रमहरु सार्वजनिक गरेको छ । सोही अनुरूप सामाजिक जवाफदेहिता प्रवर्द्धन कार्यविधि २०७६ तर्जुमा गरी लागु गरेको छ ।

• स्वास्थ्य क्षेत्रको नीति:

१. आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाई सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजनाको निर्माण, कार्यान्वयन तथा नियमन गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
२. राष्ट्रिय तथा प्रदेश स्तरीय लक्ष्य र मापदण्ड बमोजिम स्थानीय स्तरको स्वास्थ्य सम्बन्धी लक्ष्य र गुणस्तर निर्धारण गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
३. प्रादेशिक र संघीय मापदण्ड अनुरूप जनरल अस्पताल, नर्सिङ्ग होम, निदान केन्द्र तथा अन्य स्वास्थ्य संस्थाहरुको क्लिनिक दर्ता, सञ्चालन अनुमति र नियमन गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
४. आधारभूत स्वास्थ्य सेवाको सञ्चालन र प्रवर्द्धन गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
५. अस्पताल र अन्य स्वास्थ्य संस्थाको स्थापना तथा सञ्चालन गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
६. स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी भौतिक पूर्वाधार विकास तथा व्यवस्थापन गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
७. सरसफाई सचेतनाको अभिवृद्धि गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
८. रक्त सञ्चार सेवा तथा स्थानीय र शहरी स्वास्थ्य सेवा संचालन गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
९. औषधि पसल सञ्चालन अनुमति र नियमन गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
१०. स्वास्थ्य बीमा लगायतका सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमको व्यवस्थापन गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
११. औषधि तथा मेडिकलहरुका सेवाको न्यूनतम मूल्य निर्धारण र नियमन गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
१२. स्वास्थ्य सूचना प्रणालीको व्यवस्थापन गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
१३. स्वस्थ जीवनशैली, पोषण, शारीरिक ब्यायाम, योग अभ्यास, पञ्चकर्म लगायत (स्वास्थ्य वृत्तको पालना) का जनस्वास्थ्य सेवाको प्रवर्द्धन गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
१४. सुर्ति, मदिरा र लागू पदार्थजन्य वस्तुको प्रयोग नियन्त्रण तथा सचेतना अभिवृद्धि गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१५. जनस्वास्थ्य, आपतकालिन स्वास्थ्य तथा महामारीको नियन्त्रण योजना र कार्यान्वयन गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।

१६. आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा प्रवाह गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।

● सुशासन नीति:

१. नगरपालिकाको प्रत्येक गतिविधिलाई पारदर्शिता, उत्तरदायी, जनमुखि बनाउने रणनीति लिईने छ ।
२. नगरपालिकाको आफ्नै वेभ साईड www.ramdhunimun.gov.np को संचालन लाई थप व्यवस्थित गरिने छ र नगरपालिकाका गतिविधिहरूलाई वेभ साईड मार्फत समेत सार्वजनिक गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
३. नगर सुचना केन्द्रको स्थापना र विकास गर्ने IT जानकारीबाट सेवा लिने रणनीति अवलम्बन गरिने छ ।
४. यस नगर क्षेत्रलाई आधार बनाई पत्रकारिता गर्ने पत्रकारहरू मध्ये एक जनालाई वार्षिक रुपमा पुरस्कृत गर्ने रणनीति अवलम्बन गरिने छ ।
५. नगरपालिकाले आफ्ना गतिविधिहरूको सन्दर्भमा सार्वजनिक सुनुवाई र सामाजिक परीक्षण गर्ने रणनीतिलाई निरन्तरता दिईने छ ।
६. नगरपालिकाको काम कारबाहिमा नागरिक वडा पत्रलाई डिजिटलाईज्ड गरिएको वर्तमान अवस्थालाई थप व्यवस्थापन गरि निरन्तरता दिईनेछ ।
७. नगरपालिकाको आय व्याय विवरण स्थानीय पत्र पत्रिका मार्फत सार्वजनिक गर्नुका साथै वार्षिक रुपमा सरोकारवालाहरूको समेत उपस्थितिमा वार्षिक समिक्षा गर्ने र समिक्षाबाट आएको सुझावहरूलाई आत्मसात गर्दै थप सुधार गरी अगाडी बढ्ने नीतिलाई निरन्तरता दिईने छ ।
८. नगर परिषदले स्वीकृत गरेका राजश्वका दर रेटहरू र आयोजनाहरूको विवरण पुस्तक प्रकाशन रेडियो एवं पत्रिका मार्फत सार्वजनिक गर्ने रणनीति अवलम्बन गरिने छ ।
९. आयोजनाहरूको आयोजना स्थलमा नै सार्वजनिक जानकारीको लागि होडिड बोर्ड राख्ने नीतिलाई थप व्यवस्थित बनाई कार्यान्वयन गरिने छ ।
१०. चालु आ.व. भित्र नै नगर पार्श्व चित्र एवं बृत्त चित्र निर्माण गर्ने रणनीति अवलम्बन गरिने छ ।

न.पा.ले २०७५ मा गरेको सर्वेक्षण अनुसार जनसंख्या विवरण:

वडा नं.	घरधुरी संख्या	जन संख्या				दलित	आदिवास जनजाती	मधेशी	अन्य
		महिला	पुरुष	तेस्रो लिङ्गी	जम्मा				
१	१८६०	४३२६	४४१३	४	८७४३	२३६०	३५६४	४९८	२३२१
२	१३६१	३१०९	३११५	६	६३१०	६२९	३८२४	८९८	९५९
३	१२७१	२९४९	३०७६	१३	६०३८	२३३	२९७६	१९९	२६३०
४	१३८५	३२४८	३४१५	२	६६६५	५९१	३१८१	१५५	२७३८
५	१९१६	४०९५	४३९५	१०	८५००	२९२	२३०९	३०८	५५९१
६	१५९५	३४७१	३९२३	६	७६७०	६९४	४६६५	३५७	१९५४
७	१८६०	४३२६	४४१३	४	८७४३	६२६	४८५८	१४८	३१११
८	१००६	२३००	२३८६	२	४६८८	१५५	२७७४	२८२	१४७७
९	१३६२	३१६८	३२३७	२	६४०७	१३६२	३४४६	७०६	८९३
जम्मा	१३६१६	३०९९२	३२३७३	४९	६३४१४	६९४२	३१५९७	३५५१	२१३२४

२.२. आ.ब. ०७४/०७५ को क्षेत्रगत बजेट विनियोजन तथा खर्च विश्लेषण:

क्र.स.	बजेट शिर्षक	रकम रु.	कै.
१	निशर्त अनुदान	१४,५८,००,०००।००	
२	सर्शत अनुदान	१७,२७,९४,०००।००	
३	समपुरक अनुदान	००.००	
४	विशेष अनुदान	७,३४,९९,०००।००	सामाजिक सुरक्षा
५	चालु तर्फ	१०,९३,००,०००।००	राजश्व बाँडफाँड
६	प्रदेश सरकार वाट प्राप्त कुल बजेट	२,६५,७५,०००।००	
६	पालिकाको आन्तरिक आय (राजश्व तथा अन्य शिर्षकका आयहरु)	३,३६,४५,०००।००	
७	अन्य स्रोतबाट आम्दानी	२,१८,९०,०००।००	जनसहभागिता
कुल जम्मा		५८,३५,०३,०००।००	
आ.ब. ०७५/०७६ को जम्मा खर्च रकम		५३९,५३८८२८।००	
खर्च हुन बाँकि रकम		४३९६४९७२।००	

आ.ब. ०७५/०७६ को क्षेत्रगत बजेट खर्च विवरण :

क्र.स.	क्षेत्रगत शिर्षक	खर्च रकम रु.	खर्च %	कै.
१	आर्थिक विकास	१,७८,३८,९७१।००	३.३०	
२	सामाजिक विकास	१५,८९,५३,९९६।००	२९.४६	
३	पूर्वाधार विकास	२२९,७०३,९०७।४२	४२.५७	
४	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन	७१,८७,२४८।००	१.३४	
५	संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन	४१,५९,०९८।००	०.७८	
६	अन्य	१२९६९८००७.५८	२२.५५	
कुल जम्मा		५३९,५३८,८२८।००	१००	
स्वास्थ्य क्षेत्रमा विनियोजन		२,०३,९०,५०९।००	३.७६	
शिक्षा क्षेत्रमा विनियोजन		१३,३७,३५,२५०।००	२४.७९	
कृषि क्षेत्रमा विनियोजन		१,५९,९५,६५०।००	२.९६	

आ.ब. २०७५/७६ को नगरपालिकाको कूल बजेट रु. ५८ करोड ३५ लाख ३ हजार रहेको छ । आम्दानीको स्रोत प्रतिशतमा संघीय सरकारबाट बाँडफाँड भएको निशर्त अनुदान २४.९८%, सर्शत अनुदान २९.६९%, विशेष अनुदान १२.५९%, चालु तर्फ १८.७३%, प्रदेश सरकारबाट बाँडफाँड भएको अनुदान ४.५५%, नगरपालिकाको आन्तरिक आय ५.७६% र उपभोक्ता समिति र अन्य श्रोतबाट बाँडफाँड भएको ३.७५% आदि रहेको छ ।

- बाँडफाँड भएको सबै रकम निकाशा भएको पाईयो ।
- नगर क्षेत्रको विकासको लागि आवश्यक स्रोत प्राप्त गर्न नगरपालिका संघीय सरकारमा निर्भर रहेको उत्तरदाताहरुको भनाई रहेको छ ।

स्रोत: पालिकाले जवाफदेहिता मञ्चको बैठकमा प्रस्तुत गरेको प्रस्तुतीबाट साभार गरिएको छ ।

२.३. लक्षित वर्गको बजेट विनियोजन तथा खर्च विश्लेषण:

क्र.स.	कार्यगत क्षेत्र	विनियोजित रकम रु.	खर्च रकम रु.	खर्च %	कै.
१	महिला	४५,१५,४५५।००	२६,८३,३७५।००	५९.४३	
२	बलबालिका	१,०७,७७,५८०।००	६६,४५,१०६।००	६१.६६	
३	विपन्न तथा अन्य	६८,४५,५८०।००	५५,३४,६९४।००	८०.८३	
कुल जम्मा		२२,९३८,६९५।००	१४,८६३,१७५।००	६७.९३	

स्रोत: पालिकाले जबाफदेहिता मञ्चको बैठकमा प्रस्तुत गरेको प्रस्तुतीबाट साभार गरिएको छ।

२.४. आ.ब. ०७५/०७६ को बजेट उपलब्धता सम्बन्धि विश्लेषण:

क्र.स.	बजेट शिर्षक	जम्मा बजेट	कै.
१	निशर्त अनुदान	१४,५८,००,०००।००	
२	सर्त अनुदान	१७२७९४०००।००	
३	समपुरक अनुदान	००.००	
४	विशेष अनुदान	७३४९९०००।००	
५	चालु तर्फको रकम	१०,९३,००,०००।००	
६	प्रदेश सरकारबाट प्राप्त	२,६५,७५,०००।००	
७	पालिकाको आन्तरिक आय (राजश्व तथा अन्य शिर्षकका आयहरु)	३,३६,४५,०००।००	
८	उपभोक्ता समिति र अन्य स्रोतबाट आम्दानी	२,१८,९०,०००।००	
कुल जम्मा		५८,३५,०३,०००।००	

स्रोत: पालिकाले जबाफदेहिता मञ्चको बैठकमा प्रस्तुत गरेको प्रस्तुतीबाट साभार गरिएको छ।

२.५. आ.ब. ०७५/०७६ को बजेट निकाशा सम्बन्धी विश्लेषण:

२०७५□०७६ को रकम निकाशा प्राप्त भएको मिति	निशर्त अनुदान	सर्त अनुदान	समपुरक अनुदान (Matching)	विशेष अनुदान	चालु तर्फ	कुल जम्मा	कैपिन्यत
२०७५।०५।०४	८२६०००००					८२६०००००	संघ
२०७५।०५।१९					४७७९६०४	४७७९६०४	संघ
२०७५।०४।३०	९९९७५०					९९९७५०	प्रदेश
२०७५।०५।०३					१३०८४३३८	१३०८४३३८	संघ
२०७५।०६।०९					७३०९५६०।९	७३०९५६०।९	संघ
२०७५।०७।१८					६१५९०७७।४	६१५९०७७।४	संघ
२०७५।०८।०७					२७६६००२	२७६६००२	संघ
२०७५।०८।०७		३२५००००				३२५००००	प्रदेश
२०७५।०८।१६					५६९८५४६।९२	५६९८५४६।९२	संघ
२०७५।०८।२१					४८०१११७	४८०१११७	संघ
२०७५।०९।२३		८०००००००				८०००००००	संघ
२०७५।०९।१०					५८६४९२२।५५	५८६४९२२।५५	संघ

२०७५।१०।१७		२२०००००				२२०००००	संघ
२०७५।११।१०६		८७५८९०				८७५८९०	सडकबोर्ड
२०७५।११।१०८					८६९७४४०।६३	८६९७४४०।६३	संघ
२०७५।१२।१०४		१३०००००				१३०००००	संघ
२०७५।१२।१९६					९०५६७३३।९६	९०५६७३३।९६	संघ
२०७५।१२।२१७	६३९९१०००	७९९९२२९२				१३५९८३२९।८	संघ
२०७६।०१।०८					६०९८८८३।५९	६०९८८८३।५९	संघ
२०७६।०१।२७		५१०००००				५१०००००	संघ
२०७६।०१।२८					७०४५३९६	७०४५३९६	संघ
२०७६।०२।१६					६८७३००२।६	६८७३००२।६	संघ
२०७६।०३।०१					८०५३७२३।६३	८०५३७२३।६३	संघ
२०७६।०३।०२		५८८५०००				५८८५०००	प्रदेश
२०७६।०३।०८					१०१८१३९२	१०१८१३९२	संघ
२०७६।०३।१०	२९९९२५०					२९९९२५०	प्रदेश
२०७६।०३।१५		५२०००००				५२०००००	प्रदेश
२०७६।०३।१८		३९४०६४८।२५				३९४०६४८।२५	संघ
२०७६।०३।२३		५२७९०००				५२७९०००	प्रदेश
२०७६।०३।३१		८१५७०००				८१५७०००	संघ
२०७६।०३।३१					२८३९१३८।५१	२८३९१३८।५१	संघ
जम्मा	१४९७९००००	१९२३७९७५०	०	०	१०९३०००००	४५९४६९७५०	

स्रोत: पालिकाले सार्वजनिक खर्च सोधखोज सर्वेक्षण फाराम अनुसार उपलब्ध गराएको विवरण अनुसार

२.६. आ.ब. ०७५/०७६ को चौमासिक बजेट खर्च सम्बन्धि विश्लेषण:

क.स.	चौमासिक अवधि	चौमासिक बजेट खर्च विवरण				जम्मा बजेट खर्च	जम्मा खर्च %
		पूजिगत खर्च		चालु खर्च			
		खर्च रकम	खर्च %	खर्च रकम	खर्च %		
१	प्रथम चौमासिक	२३,१७७,८०८.००	९.२८	८२,७३२,३२६.९६	२८.५४	१०५,९१०,१३४.९६	१९.६२
२	दोश्रो चौमासिक	९०,१३५,९२०.००	३६.०९	९६,५२१,०४८.१२	३३.३०	१८६,६५६,९६८.१२	३४.६०
३	तेस्रो चौमासिक	१६५,५००,२७९.८१	५४.६३	८१,४७९,४५२.९	३८.१६	२४६,९७९,७२४.९२	४५.७८
४	अन्य						
कुल जम्मा		२४९,६९९,१७९.८१	४६.२८	२८९,८३९,६४८.११	५३.७२	५३९,५३८,८२८.००	१००

स्रोत: पालिकाले सार्वजनिक खर्च सोधखोज सर्वेक्षण फाराम अनुसार उपलब्ध गराएको विवरण अनुसार

२.७. स्वास्थ्य क्षेत्रको समग्र बजेट विश्लेषण:

क्र.स.	विवरण	जम्मा / %	कै.
१	स्थानीय सरकारको कुल बजेट	५८३५०३०००१००	
२	स्वास्थ्य क्षेत्रको बजेट	२०३९०५०९१००	
३	कुल बजेटमा स्वास्थ्य क्षेत्रको %	३४८	

स्रोत: पालिकाले जबाफदेहिता मञ्चको बैठकमा प्रस्तुत गरेको प्रस्तुतीबाट साभार गरिएको छ ।

२.८. स्वास्थ्य क्षेत्रको आ.ब. ०७५/०७६ को शिर्षकगत बजेट बाँडफाँड:

क्र.स.	विवरण	जम्मा रकम	कै.
१	नसर्ने रोग नियन्त्रण, रोकथामतथा उपचारात्मक कार्यक्रम	१०००००	
२	अस्पताल संचालन तथा विकास कार्यक्रम	८२४८०००	
३	स्वास्थ्य शिक्षा सूचना तथा तालीम कार्यक्रम	४०००००	
४	आर्युवेदीक तथा परम्परागत स्वास्थ्य सेवा कार्यक्रम	६५६७०००	
५	क्षयरोग नियन्त्रण कार्यक्रम	१२५०००	
६	महिला प्रजनन तथा प्रजनन स्वास्थ्यकार्यक्रम	६५५०००	
७	बाल स्वास्थ्य एवं पोषण कार्यक्रम	२२५०००	
	आधारभूत स्वास्थ्यकार्यक्रम	३९५७५०९	
८	विविध	८३३०००	
९	अन्य: (पालिकाले विनियोजन गरेको)		
	कुल जम्मा	२०३९०५०९१००	

पालिकाले स्वास्थ्यमा छुटयाएको कुल बजेट रु. २०३९०५०९१०० मध्ये पालिकाको आन्तरिक बजेटबाट रु. २४००००१०० विनियोजन गरेको छ ।

स्रोत: पालिकाले सार्वजनिक खर्च सोधखोज सर्वेक्षण फाराम अनुसार उपलब्ध गराएको विवरण अनुसार

२.९. स्वास्थ्य क्षेत्रको बजेट खर्च विश्लेषण:

क्र.स.	विवरण	जम्मा	%	कै.
१	स्वास्थ्य क्षेत्रको कुल बजेट खर्च	२०३९०५०९१००		
२	पूजिगत खर्च	१३५५९०००		
३	चालु खर्च	७५०००		

स्रोत: पालिकाले सार्वजनिक खर्च सोधखोज सर्वेक्षण फाराम अनुसार उपलब्ध गराएको विवरण अनुसार

२.१०. स्वास्थ्य क्षेत्रको कार्यक्रममा खर्च सम्बन्धी विवरण:

क्र.सं.	प्रमुख क्रियाकलाप	बजेट	खर्च	खर्च प्रतिशत	कैफियत
१	नसर्ने रोग नियन्त्रण, रोकथाम तथा उपचारात्मक कार्यक्रम	१०००००	९००००	९०	
२	अस्पताल संचालन तथा विकास कार्यक्रम	८२४८०००	७६५९८४२।७	९२.८७	
३	स्वास्थ्य शिक्षा सूचना तथा तालीम कार्यक्रम	४०००००	२४६०००	६१.५	
४	आयुर्वेदीक तथा परम्परागत स्वास्थ्य सेवा कार्यक्रम	६५६७०००	५५०६५८४	८३.८५	
५	क्षयरोग नियन्त्रण कार्यक्रम	१२५०००	१२५०००	१००	
६	महिला प्रजनन तथा प्रजनन स्वास्थ्यकार्यक्रम	६५५०००	१७५०००	२६.७२	
७	बाल स्वास्थ्य एवं पोषण कार्यक्रम	२२५०००	२१००००	९३.३३	
८	आधारभूत स्वास्थ्यकार्यक्रम	३१५७५०१	२८१०७११	८९.०२	
९	विविध	८३३०००	४७८०००	५७.३८	
कुल जम्मा		२०३१०५०१	१७३०१८३२	८५.१९	

पालिकाले स्वास्थ्यमा छुट्याएको कुल बजेट रु. २०३१०५०१।०० मध्ये आमा सुरक्षामा १२५०००।००, औषधी कार्यक्रममा रु. २४००००।०० र समग्र स्वास्थ्य कार्यक्रममा रु. १९०६०५०१।०० विनियोजित रकम मध्ये कुल खर्च रु. १७३०१८३२।०० मध्ये औषधी कार्यक्रममा रु. २३५०००।०० र समग्र स्वास्थ्य कार्यक्रममा रु. १६९९६८३२।०० आमा सुरक्षा कार्यक्रम अर्न्तगत सुरक्षित गर्भपतनमा रु. १५००००।०० खर्च भएको छ। आमा सुरक्षाको बाँकी रकम रु. फिज भएको छ। पालिकामा रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरुमा वर्थिंग सेन्टर नभएकोले आमा सुरक्षाको बाँकी रकम खर्च हुन नसकेको देखिन्छ।

स्रोत: पालिकाले सार्वजनिक खर्च सोधखोज सर्वेक्षण फाराम अनुसार उपलब्ध गराएको विवरण र स्वास्थ्य संयोजक, प्रमुख प्रशासकिय प्रमुखसँग अर्न्तवार्ताको क्रममा दिएको जवाफको आधारमा यो विवरण तयार गरिएको छ।

२.११. स्वास्थ्य क्षेत्रको कार्यक्रममा खर्च सम्बन्धी विवरण:

क्र.सं.	क्षेत्रगत कार्यक्रम	विनियोजित रकम	खर्च रकम	कै.
१	कर्मचारी तलब, भत्ता	१३५५९०००	१३५५९०००	
२	कार्यालय व्यवस्थापन, सञ्चालन	७५०००	७५०००	
३	तालिम, गोष्ठी, सूचना सामाग्री प्रकाशन, प्रसारण	४२७६५०१	३४३२८३२	
४	अन्य औषधि	२४०००००	२२८००००	
कुल जम्मा		२०३१०५०१	१७३०१८३२	

स्रोत: पालिकाले सार्वजनिक खर्च सोधखोज सर्वेक्षण फाराम अनुसार उपलब्ध गराएको विवरण र स्वास्थ्य संयोजक, प्रमुख प्रशासकिय प्रमुखसँग अर्न्तवार्ताको क्रममा दिएको जवाफको आधारमा यो विवरण तयार गरिएको छ ।

२.१२. लक्षित क्षेत्रको तथ्यगत सूचना विश्लेषण (आमा सुरक्षा कार्यक्रम):

क.स.	विवरण	स्वास्थ्य संस्था		जम्मा	कै.
		सिगिया स्वास्थ्य संस्था	डुम्राहा स्वास्थ्य संस्था		
१	स्वास्थ्य संस्थाले ओगटेका वडा संख्या	१	१	२	
२	जम्मा घरधुरी संख्या	१२७१	१००६		
३	जम्मा लाभग्राही घरधुरी संख्या	६०३८	४६८८		
४	विपन्न, सिमान्तकृत घरधुरी %	२८%	२५%		
५	आमा सुरक्षा कार्यक्रमबाट जम्मा सेवा लिने सेवाग्राही संख्या	९५	२१८		
६	सेवा लिने मध्ये विपन्न र सिमान्तकृत संख्या	१२	५१		
७	जम्मा सेवा लिने मध्ये पूर्व प्रसुति जाँच संख्या	१२	५१		
८.	जम्मा सेवा लिने मध्ये संस्थागत सुत्केरी संख्या	०	०		
विपन्न र सिमान्तकृत मध्येबाट					
९.	पूर्व प्रसुति जाँच संख्या	१२	५१		
१०.	संस्थागत सुत्केरी संख्या	०	०		
११.	यातायात खर्च सहित रकम पाउने जम्मा सुत्केरी आमाहरु	०	०		
१२.	संस्थागत सुत्केरी भत्ता मात्र पाउने जम्मा आमाहरु	०	०		

स्वास्थ्य संस्थाहरुमा वर्धिंग सेन्टर नभएकोले आमा सुरक्षा अर्न्तगत संस्थागत सुत्केरी, यातायात खर्च रकम शून्य भएको देखिन्छ ।

स्रोत: स्वास्थ्य संस्थाहरुले सार्वजनिक खर्च सोधखोज सर्वेक्षण फाराम अनुसार उपलब्ध गराएको विवरण र स्वास्थ्य संस्था प्रमुखसँग अर्न्तवार्ताको क्रममा दिएको जवाफको आधारमा यो विवरण तयार गरिएको छ ।

२.१३. लक्षित क्षेत्रको तथ्यगत सूचना विश्लेषण (औषधि कार्यक्रम):

क.स.	विवरण	रकम रु.		जम्मा	कै.
		सिगिया स्वास्थ्य संस्था	डुम्राहा स्वास्थ्य संस्था		
१	औषधि कार्यक्रमले ओगटेका वडा संख्या	३			

२	जम्मा घरधुरी सख्या	१२७१	१००६		
३	जम्मा लाभग्राही घरधुरी सख्या	१२७१	१००६		
४	विपन्न, सिमान्तकृत घरधुरी %	२८%	२५%		
५	औषधि कार्यक्रमबाट जम्मा सेवा लिने सेवाग्राही सख्या		३७७४		
६	जम्मा सेवा लिने मध्ये विपन्न र सिमान्तकृत सख्या		४३४		
७	औषधि कार्यक्रमका लागि स्वास्थ्य संस्थाले पाएको रकम	०	०		
८	औषधि कार्यक्रमका लागि स्वास्थ्य संस्थाले खर्च गरेको रकम	०	०		

पालिकाले नै औषधि खरिद गरी स्वास्थ्य संस्थाहरुमा पठाउने गरेकोले स्वास्थ्य संस्थाहरुमा औषधि कार्यक्रममा रकम शुन्य भएको देखिन्छ ।

स्रोत: स्वास्थ्य संस्थाहरुले सार्वजनिक खर्च सोधखोज सर्वेक्षण फाराम अनुसार उपलब्ध गराएको विवरण र स्वास्थ्य संस्था प्रमुखसँग अर्न्तवार्ताको क्रममा दिएको जवाफको आधारमा यो विवरण तयार गरिएको छ ।

२.१४. कार्यक्रमगत बाँडफाँड सम्बन्धी विवरण:

क.स.	विवरण	रकम रु.		जम्मा	कै.
		सिंगिया स्वास्थ्य संस्था	डुम्राहा स्वास्थ्य संस्था		
१	आमा सुरक्षा कार्यक्रमको लागि बाँडफाँड भएको बजेट	०	०	००	
२	औषधि कार्यक्रमको लागि बाँडफाँड भएको बजेट	०	०	००	
कुल जम्मा		००	००	००	

पालिकाको स्वास्थ्य संस्थाहरुको लागि छुटाछुटै बजेट विनियोजन नगरीएकोले आमा सुरक्षा कार्यक्रमको लागि बाँडफाँड भएको बजेट र औषधि कार्यक्रमको लागि बाँडफाँड भएको बजेट नदेखिएको हो ।

स्रोत: स्वास्थ्य संस्थाहरुले सार्वजनिक खर्च सोधखोज सर्वेक्षण फाराम अनुसार उपलब्ध गराएको विवरण र स्वास्थ्य संस्था प्रमुख र पालिका स्वास्थ्य संयोजकसँग अर्न्तवार्ताको क्रममा दिएको जवाफको आधारमा यो विवरण तयार गरिएको छ ।

२.१५. कार्यक्रमगत खर्च सम्बन्धी विवरण:

क.स.	विवरण	रकम रु.		जम्मा	कै.
		सिंगिया स्वास्थ्य संस्था	डुम्राहा स्वास्थ्य संस्था		
१	आमा सुरक्षा कार्यक्रमको लागि खर्च भएको बजेट	०	०	००	
२	औषधि कार्यक्रमको लागि खर्च भएको बजेट	०	०	००	

कुल जम्मा	००	००	००	
------------------	-----------	-----------	-----------	--

पालिकाको स्वास्थ्य शाखाबाट खर्च हुने भएकोले आमा सुरक्षा कार्यक्रमको लागि बाँडफाँड भएको बजेट र औषधि कार्यक्रमको लागि बाँडफाँड भएको बजेट नदेखिएको हो ।

स्रोत: स्वास्थ्य संस्थाहरूले सार्वजनिक खर्च सोधखोज सर्वेक्षण फाराम अनुसार उपलब्ध गराएको विवरण र स्वास्थ्य संस्था प्रमुख र पालिका स्वास्थ्य संयोजकसँग अर्न्तवार्ताको क्रममा दिएको जवाफको आधारमा यो विवरण तयार गरिएको छ ।

२.१६. स्वास्थ्य संस्थाको समग्र सुशासन र जबाफदेहिताको अवस्था विश्लेषण

CRC को तथ्यांक विश्लेषणको नतिजा कार्यक्रमगत रुपमा बुदाँगत प्रस्तुत गर्ने

२.१७. स्वास्थ्य संस्था स्तरमा कार्यक्रमगत अपेक्षित परिणामहरू:

क.स.	कार्यक्रम	अपेक्षित परिणाम
१.	आमा सुरक्षा कार्यक्रम	१. सबै गर्भवति आमाले ४ पटक गर्भ जाँच गराएको हुनेछ, २. प्रथम गर्भवति जाँच गरेकाहरूले चौथो पटक जाँच सतप्रतिशत गर्न आमाहरूलाई प्रोत्साहित गर्ने । ३. नवजात शिशु, शिशु र मातृ मृत्युदर घटेको हुनेछ । ४. टि.टि.खोप, PMCT जाँच, आईरन चक्की, जुकाको औषधी अनिर्वाय वितरण तथा सेवन गर्न लगाउने ।
२.	औषधि कार्यक्रम	१. नेपाल सरकारले तोकेको स्वास्थ्य चौकी स्तरमा उपलब्ध हुने सबै औषधीहरू सहज र नियमित रुपमा वितरण गर्ने । २. नसर्ने रोग, डायबिटीज, उच्च रक्तचाप र दमको औषधी सहज उपलब्ध गराउने ३. परामर्श सेवा, CB.MIYCN कार्यक्रम, परिवार नियोजनको सेवा र साधन, स्कुल स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने

स्रोत: स्वास्थ्य संस्थाहरूले सार्वजनिक खर्च सोधखोज सर्वेक्षण फाराम अनुसार उपलब्ध गराएको विवरण र उपप्रमुख, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत, पालिका स्वास्थ्य संयोजक र स्वास्थ्य संस्था प्रमुख,सँग अर्न्तवार्ताको क्रममा दिएको जवाफको आधारमा यो विवरण तयार गरिएको छ ।

२.१८. स्वास्थ्य संस्था स्तरमा हासिल भएको कार्यक्रमगत मुख्य उपलब्धीहरू:

क.स.	कार्यक्रम	हासिल भएको मुख्य उपलब्धीहरू
१.	आमा सुरक्षा कार्यक्रम	१. ८०% गर्भवति महिलाहरूले सेवा लिन आउने गरेको २. ९५% सुत्केरी अस्पतालमा भएको ३.
२.	औषधि कार्यक्रम	१. उच्च रक्तचाप, सुगर, दमका विरामीहरूले नियमित निःशुल्क औषधि प्राप्त गरिरहेको २. अन्य सेवा लिन आउने विरामीहरूले पनि निःशुल्क औषधि

		प्राप्त गरिरहेको ३.
--	--	------------------------

स्रोत: स्वास्थ्य संस्थाहरूले सार्वजनिक खर्च सोधखोज सर्वेक्षण फाराम अनुसार उपलब्ध गराएको विवरण र उपप्रमुख, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत, पालिका स्वास्थ्य संयोजक र स्वास्थ्य संस्था प्रमुख,सँग अर्न्तवार्ताको क्रममा दिएको जवाफको आधारमा यो विवरण तयार गरिएको छ ।

२.१९. स्वास्थ्य संस्था स्तरमा हासिल हुन नसकेका कार्यक्रमगत मुख्य उपलब्धीहरू:

क.स.	कार्यक्रम	हासिल हुन नसकेका नतिजाहरू
१.	आमा सुरक्षा कार्यक्रम	१. तेस्रो पटक सुत्केरी जाँच गराउने संख्या अति न्युन भएको २. चौथो पटक सुत्केरी जाँच गराउने संख्या नगन्य भएको ३.
२.	औषधि कार्यक्रम	१. गत आ.व.मा औषधी आपूर्ति माग बमोजिम केहि औषधी प्राप्त नभएकोले सेवाग्राहीलाई केहि असुविधा भएको २. परिवार नियोजनको साधनहरू पटक पटक आपूर्तिमा कमि ३.

स्रोत: स्वास्थ्य संस्थाहरूले सार्वजनिक खर्च सोधखोज सर्वेक्षण फाराम अनुसार उपलब्ध गराएको विवरण र उपप्रमुख, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत, पालिका स्वास्थ्य संयोजक र स्वास्थ्य संस्था प्रमुख,सँग अर्न्तवार्ताको क्रममा दिएको जवाफको आधारमा यो विवरण तयार गरिएको छ ।

२.२०. स्वास्थ्य संस्था स्तरका कार्यक्रमगत मुख्य सिकाईहरू:

क.स.	कार्यक्रम	हासिल भएका मुख्य सिकाईहरू
१.	आमा सुरक्षा कार्यक्रम	१. केहि गर्भवति महिलाहरू आफ्नो पायक पर्ने ठाउँमा गर्भवति जाँच गराउने गरेको २. केहि मध्यम र धनि वर्गका गर्भवति महिलाहरू (प्राईभेट क्लिनिक र अस्पताल)मा विशेषज्ञ(गाईनो)सँग जाँच गराउने गरेकोले सेवा गुणस्तरिय बनाउनु पर्ने । ३. आमा समुहको बैठक नियमित गर्नु पर्ने ४. आमा सुरक्षा कार्यक्रम अर्न्तगत संस्थागत सुत्केरी बढाउनको लागि वर्थिंग सेन्टर अनिर्वाय संचालन गर्नु पर्ने
२.	औषधि कार्यक्रम	१. नियमित औषधी प्राप्त गर्नलाई सेवाग्राहीहरूको चाहना राखेकोले ति सेवाग्राहीहरूलाई नियमित औषधी आपूर्तिका लागि खरिद प्रक्रिया सहज बनाउनु पर्दछ २. गुणस्तरिय सेवा प्रदान गर्न सकेमा स्थानीय स्वास्थ्य संस्थामा सेवाग्राही सेवा लिन आउन सकिनेछ । ३.

स्रोत: स्वास्थ्य संस्थाहरूले सार्वजनिक खर्च सोधखोज सर्वेक्षण फाराम अनुसार उपलब्ध गराएको विवरण र उपप्रमुख, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत, पालिका स्वास्थ्य संयोजक र स्वास्थ्य संस्था प्रमुख,सँग अर्न्तवार्ताको क्रममा दिएको जवाफको आधारमा यो विवरण तयार गरिएको छ ।

२.२१. स्वास्थ्य संस्था स्तरका कार्यक्रमगत मुख्य चुनौतिहरु:

क.स.	कार्यक्रम	कार्यक्रमगत चुनौतिहरु
१.	आमा सुरक्षा कार्यक्रम	१. ल्याबमा रिजेन्टहरु राख्ने फ्रिज नहुदाँ समस्या भएको २. स्वास्थ्य संस्थामा वर्धक सेन्टर र सुरक्षित गर्भपतन सेवा नभएकोले सेवा लिन आउने सेवाग्राहीलाई अन्यत्र पठाउनु पर्ने । ३. औजार तथा उपकरणको यभाव तथा भण्डारको व्यवस्था नभएको ४. स्वास्थ्य संस्थामा दक्ष जनशक्तिको अभाव
२.	औषधि कार्यक्रम	१. स्वास्थ्य संस्थामा माग अनुसारको औषधी आपूर्ति नहुनु र अनावश्यक औषधीहरु बढि पठाई दिने गरेको २. औषधी सकिएर लिन जानेलाई ढुवानीको व्यवस्था नभएको ३. परिवार नियोजनको साधनहरु माग अनुसार आपूर्ति नहुनु ४. औषधी भण्डारको व्यवस्था नभएको

स्रोत: स्वास्थ्य संस्थाहरुले सार्वजनिक खर्च सोधखोज सर्वेक्षण फाराम अनुसार उपलब्ध गराएको विवरण र उपप्रमुख, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत, पालिका स्वास्थ्य संयोजक र स्वास्थ्य संस्था प्रमुख,सँग अर्न्तवार्ताको क्रममा दिएको जवाफको आधारमा यो विवरण तयार गरिएको छ ।

२.२२. स्वास्थ्य संस्था स्तरमा कार्यक्रमगत रुपमा सुधार गर्नु पर्ने मुख्य पक्षहरु:

क.स.	कार्यक्रम	सुधार गर्नु पर्ने पक्षहरु
१.	आमा सुरक्षा कार्यक्रम	१. तेस्रो र चौथो पटक सुत्केरी जाँच गराउने संख्या बढिका लागि सचेतना तथा महिला स्वास्थ्य सेविकालाई थप परिचालन गर्ने २. गर्भवति महिलाहरुको अभिलेख महिला स्वास्थ्य सेविकाहरुलाई राख्न लगाउने र अनिर्वाय स्वास्थ्य संस्थामा जाँच गर्न जानु पर्ने भनि जानकारी गराउने ३. आमा सुरक्षा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउन तथा संस्थागत सुत्केरी बढाउनको लागि वर्थिंग सेन्टर अनिर्वाय संचालन गर्नु पर्ने
२.	औषधि कार्यक्रम	१. Ranitidine 150 mg, परिवार नियोजनका साधन बढि आवश्यक भएकोले आपूर्ति बढाउनु पर्ने । २. नियमित औषधी आपूर्तिका लागि पालिकाले उपयुक्त व्यवस्था मिलाउनु पर्ने । ३. परिवार नियोजनका साधनहरु नियमित आपूर्ति गर्नु पर्ने ४. औषधी र उपकरण भण्डारको व्यवस्था मिलाउनु पर्ने

स्रोत: स्वास्थ्य संस्थाहरूले सार्वजनिक खर्च सोधखोज सर्वेक्षण फाराम अनुसार उपलब्ध गराएको विवरण र उपप्रमुख, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत, पालिका स्वास्थ्य संयोजक र स्वास्थ्य संस्था प्रमुख,सँग अर्न्तवार्ताको क्रममा दिएको जवाफको आधारमा यो विवरण तयार गरिएको छ ।

२.२३. कार्यक्रमले योगदान पुऱ्याएको जिल्ला तथा केन्द्रको कार्यक्रमका सूचक :

क.स.	कार्यक्रम	योगदान पुऱ्याएको जिल्ला तथा केन्द्रको कार्यक्रमका सूचक
१.	आमा सुरक्षा कार्यक्रम	१. संस्थागत प्रसुती १०० प्रतिशत पुर्याउने । २. गुणस्तरिय तथा सुरक्षित प्रसुति सेवा नियमित रूपमा उपलब्ध गराउने । ३.सवै गर्भवति आमाहरूले ४ पटक गर्भ जाँच गराएका हुनेछन् ।
२.	औषधि कार्यक्रम	१. औषधी सहज रूपमा पाउनको लागि आवश्यक औषधीको व्यवस्थापन गरिएको हुनेछ । २. अति आवश्यकीय औषधी स्वास्थ्य संस्थाबाट आपूर्ति गराईएको हुनेछ । ३. औषधीहरू समयमै स्वास्थ्य संस्थामा उपलब्ध र आपूर्तिका लागि व्यवस्थापन भएको हुनेछ । ४. समयमै समुचित औषधीको प्रयोग गरिएको हुनेछ । ५. औषधीको प्रयोगमा सावधानी तथा सर्तकता अपनाएको हुनेछ

स्रोत: स्वास्थ्य संस्थाहरूले सार्वजनिक खर्च सोधखोज सर्वेक्षण फाराम अनुसार उपलब्ध गराएको विवरण र उपप्रमुख, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत, पालिका स्वास्थ्य संयोजक र स्वास्थ्य संस्था प्रमुख,सँग अर्न्तवार्ताको क्रममा दिएको जवाफको आधारमा यो विवरण तयार गरिएको छ ।

२.२४. पालिका स्तरको कार्यक्रमगत विशलेषण:

विवरण	आमा सुरक्षा कार्यक्रम	औषधि कार्यक्रम
अपेक्षित परिणाम	१. संस्थागत प्रसुती १०० प्रतिशत पुर्याउने । २. गुणस्तरिय तथा सुरक्षित प्रसुति सेवा नियमित रूपमा उपलब्ध गराउने । ३. सवै गर्भवति आमाहरूले ४ पटक गर्भ जाँच गराएका हुनेछन् ।	१. औषधी सहज रूपमा पाउनको लागि आवश्यक औषधीको व्यवस्थापन गरिएको हुनेछ । २. अति आवश्यकीय औषधी स्वास्थ्य संस्थाबाट आपूर्ति गराईएको हुनेछ । ३. औषधीहरू समयमै स्वास्थ्य संस्थामा उपलब्ध र आपूर्तिका लागि व्यवस्थापन भएको हुनेछ ४. समयमै समुचित औषधीको प्रयोग गरिएको हुनेछ । ५. औषधीको प्रयोगमा सावधानी

		तथा सर्तकता अपनाएको हुनेछ
मुख्य उपलब्धी	१. संस्थागत प्रसुती ९० प्रतिशत रहेको	१. नेपाल सरकारले तोके अनुसारको अंधिकासं औषधिहरु सहज उपलब्ध भएको
हासिल हुन नसकेका नतिजाहरु	१. संस्थागत प्रसुती १०० प्रतिशत पुर्याउन नसकेको २. गर्भवति आमाहरुले तेस्रो र चौथो पटक गर्भ जाँच अति न्युन भएको	१. नेपाल सरकारले तोके अनुसारको सबै औषधिहरु नियमित रुपमा सहज उपलब्ध गराउन नसकेको ।
मुख्य सिकाईहरु	१. ल्याबलाई व्यस्थित गर्नु पर्ने २. स्वास्थ्य संस्थामा वर्थिक सेन्टर संचालन गर्नु पर्ने ३. आवश्यक औजार तथा उपकरणको व्यवस्था तथा उपयुक्त भण्डारको व्यवस्था मिलाउनु पर्ने	१. आवश्यक औषधीको नियमित आपूर्ति तथा उपयुक्त भण्डारको व्यवस्था मिलाउनु पर्ने
कार्यक्रमगत चुनौतिहरु	१. ल्याबलाई व्यस्थित नभएको २. स्वास्थ्य संस्थामा वर्थिक सेन्टर संचालन नभएकोले १०० प्रतिशत संस्थागत सुत्केरी नभएको ३. आवश्यक औजार तथा उपकरण तथा उपयुक्त भण्डारको अभाव	१. आवश्यक औषधीको नियमित आपूर्ति नहुनु २. औषधी भण्डारको उपयुक्त व्यवस्था नभएको
सुधार गर्नु पर्ने पक्षहरु	१. तेस्रो र चौथो पटक सुत्केरी जाँच गराउने संख्या वढिका लागि सचेतना तथा महिला स्वास्थ्य सेविकालाई थप परिचालन गर्ने २. आमा सुरक्षा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउन तथा संस्थागत सुत्केरी बढाउनको लागि वर्थिग सेन्टर अनिर्वाय संचालन गर्नु पर्ने	१. परिवार नियोजनका साधन बढि आवश्यक भएकोले आपूर्ति बढाउनु पर्ने । २. नियमित औषधी आपूर्तिका लागि खरिद प्रक्रिया सहज बनाउनु पर्दछ ३. परिवार नियोजनका साधनहरु नियमित आपूर्ति गर्नु पर्ने या पालिकाले खरिद गर्न नीतिगत व्यवस्था मिलाउनु पर्ने । ४. औषधी र उपकरण भण्डारको व्यवस्था मिलाउनु पर्ने

स्रोत: स्वास्थ्य संस्थाहरुले सार्वजनिक खर्च सोधखोज सर्वेक्षण फाराम अनुसार उपलब्ध गराएको विवरण र उपप्रमुख, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत, पालिका स्वास्थ्य संयोजक र स्वास्थ्य संस्था प्रमुख,सँग अर्न्तवार्ताको क्रममा दिएको जवाफको आधारमा यो विवरण तयार गरिएको छ ।

परिच्छेद - ३

मुख्य प्रभाव, सिकाई, चुनौति र सुधार गर्नु पर्ने पक्ष

३.१. आ.ब. ०७५/०७६ को बजेटले पारेको समग्र प्रभावहरु :

- पूर्वाधार निर्माण, सामाजिक विकास, आर्थिक विकास, वन वातावरण तथा विपद र संस्थागत सुशासनको क्षेत्रमा स्थानीय स्तरमा अनुभूति गर्न सकिने गरी कार्यहरू सम्पादन भएको ।
- स्वास्थ्य क्षेत्रका स्थानीय मागहरूलाई क्रमशः सम्बोधन गरेको ।
- स्वास्थ्य क्षेत्रको स्थानीय नीति बनाई लागु गरेकोले मागहरूलाई क्रमशः सम्बोधन गरेको ।
- स्थानीय जनसहभागीतामा वृद्धि हुँदै गएको छ ।
- जनमानसमा अपनत्व र दिगोपना कायम हुँदै गएको ।
- स्वास्थ्य क्षेत्रको लागि सशर्त र समानीकरण अनुदान बाहेक नगरपालिकाबाट छुट्टयाएको बजेट निकासामा नभएकोले स्वास्थ्य संस्था व्यवस्थापन, आवश्यक सामग्री र औषधी आपूर्ति समयमै हुन नसकेको ।
- स्वास्थ्य संस्थामा स्टाप नर्स र डाक्टर नभएकाले पूर्ण दक्षतापूर्वक काम गर्न अठायारो भएको ।

३.२. हासिल भएका मुख्य सिकाई:

- समयमा कार्यक्रम संचालन गरे तोकिएको अवधिमा कार्य सम्पादन गर्न सकिन्छ ।
- कार्यक्रम तथा योजनाहरू समयमै तर्जुमा गरिनु पर्ने ।
- आन्तरिक स्रोत पहिचान तथा संकलनमा थप गृहकार्य गरिनु पर्ने ।
- अत्यावश्यक स्थानीय ऐन, नियम,, निर्देशिका तथा कार्यविधि समयमा तयार गरिनु पर्ने ।
- दीर्घकालिन स्वास्थ्य क्षेत्रगत योजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्दै जानु पर्ने ।
- केन्द्र, प्रदेश तथा स्थानीय स्रोत बढि भन्दा बढि जुटाउनु पर्ने ।

३.४. स्वास्थ्य क्षेत्रका कार्यक्रमगत तथा स्थानीय सरकारका मुख्य चुनौतिहरू:

- आमा सुरक्षा र औषधी कार्यक्रमको लागि पर्याप्त बजेट विनियोजन गर्न नसक्नु ।
- आमा सुरक्षा र औषधी कार्यक्रम प्रभावकारी रूपमा सम्पादन गर्न गराउन सचेतनामुलक कार्यक्रम हुन नसक्नु ।
- स्वास्थ्य संस्थामा दरवन्दि अनुसारको दक्ष प्रसुतिकर्मी तथा उपयुक्त भवन नभएकोले प्रसुति तथा आमा सुरक्षा कार्यक्रम संचालन गर्न कठिनाई भएको पाईयो ।
- माग अनुसारको सबै औषधी समयमै आपूर्ति हुन नसकेको ।
- विरामीको चाप अनुसार सरकारले तोकेको सबै प्रकारको निशुल्क औषधी प्राप्त हुन नसकेको ।
- प्रयाप्त नर्स तथा दक्ष जनशक्तिको व्यवस्था हुन नसक्नु ।
- एम्बुलेन्स नहुनु ।
- नजिकै ठुला ठुला अस्पताल हुनु ।
- औषधि समयमा प्राप्त नहुनु ।
- औषधी खरिद गर्न न्युनतम रकम प्राप्त भएकोले माग अनुसारको औषधि व्यवस्थापन हुन नसकेको ।
- औषधी भण्डारणको उपयुक्त व्यवस्थापन हुन नसकेको ।

- स्थानीय तहले स्वास्थ्य संस्थाको व्यवस्थापनमा पूर्ण ध्यान दिन नसक्नु ।
- स्थानी तहले खालि पूर्वाधार विकासमा मात्र जोड दिनु र स्वास्थ्य क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा नराख्नु।
- औषधि खरिद प्रक्रिया एकदमै जटिल भएकोले समयमा औषधी खरिद गर्न कठिनाई ।

३.५. सुधार गर्नु पर्ने पक्षहरु:

- आमा सुरक्षा कार्यक्रम बजेट विनियोजन सहित वार्षिक बडाको योजनामै समावेश गर्नु पर्ने ।
- आमा सुरक्षा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न सबै स्वास्थ्य संस्थामा विशेषज्ञ डाक्टर सहित आवश्यक जनशक्ति, उपकरण, सामग्री तथा भौतिक पूर्वाधारको व्यवस्था गर्नु पर्ने
- संस्थागत सुत्केरीको लागि व्यापक प्रचार प्रचार गर्नुपर्ने ।
- नगर अस्पताल तत्काल संचालन गर्नु पर्ने ।
- महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरुलाई गर्भवति महिलाहरुलाई सुत्केरी सेवा ३ पटक लिन स्वास्थ्य संस्थामा जानको लागि महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरुलाई परिचालनको लागि विशेष कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
- गर्भवति महिलाहरुको अभिलेख महिला स्वास्थ्य सेविकाहरुलाई राख्न लगाउने र अनिर्वाय स्वास्थ्य संस्थामा जाँच गर्न जानु पर्ने भनि जानकारी गराउनका लागि विशेष जोड दिने ।
- आमा सुरक्षा सम्बन्धि अतिआवश्यक औषधीहरुको मौज्दाद सुन्थ पार्नु भएन ।
- औषधीहरु छिटो ढुवानी र भण्डारको उपयुक्त व्यवस्थापन हुनु पर्ने ।
- Hypertensive र Diabeties लगाएत स्वास्थ्य संस्थाहरुमा वर्ष भरी पुग्ने औषधि आपूर्ति हुन नसक्नु ।
- खोप नियमित समयमा आपूर्ति हुन नसकेको ।
- स्थानीय निकायले स्वास्थ्य क्षेत्र र स्वास्थ्य संस्थालाई प्राथमिकतामा नपार्नु ।
- बजेट विनियोजन गर्दा स्वास्थ्य क्षेत्रलाई कम प्राथमिकता दिईनु ।
- स्वास्थ्य संस्थामा आवश्यक उपकरण, सामग्री, जनशक्तिको प्रबन्ध गर्न बाँकी रहेको ।
- स्वास्थ्य क्षेत्रको दीर्घकालिन योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्नु पर्ने ।
- जनप्रतिनिधिहरुलाई स्वास्थ्यमा सवाल र प्राथमिकताका बारेमा स्पष्ट रूपमा जानकारी गराउनु पर्ने ।

परिच्छेद - ४
निष्कर्ष, सुभाब, सिफारिश

४.१. कार्यक्रमगत निष्कर्ष तथा सुभाब:

४.१.१. आमा सुरक्षा कार्यक्रम:

सर्भेक्षण गरिएका स्वास्थ्य संस्थामा आमा सुरक्षा कार्यक्रम लागू नभएकोले यी संस्थाहरुबाट गर्भ जाँच मात्र हुने गरेको देखियो । यी क्षेत्रका आमाहरु पूर्व प्रसुती सेवा लिन जिल्ला अस्पताल जाने गरेको बुझियो । सर्भेक्षण गरिएका क्षेत्रमा नजिकै वर्थिङ सेन्टर नहुँदा पूर्व प्रसुती र प्रसुति सेवा अन्यत्रबाट लिनु पर्ने अवस्था भएकोले कतिपय गरीव र सिमान्तकृत वर्ग यो सेवाबाट बञ्चित रहन सक्ने अवस्था समेत देखियो । उदाहरणको लागि यो क्षेत्रका करिब १० प्रतिशत आमाले पूर्व प्रसुति र प्रसुति सेवा लिएका छैनन । । स्वास्थ्य संस्थाबाट पूर्व प्रसुती सेवा लिने सेवाग्राहीले अन्य स्वास्थ्य संस्थाबाट सेवा लिईरहेका पाईयो । यसर्थ, गरीव तथा सीमान्तकृत वर्गका आमा समेतलाई सुरक्षित आमा सुरक्षा प्राप्त गर्न सक्ने गरी स्वास्थ्य संस्थामा सामाग्री तथा उपकरणको आपूर्ति र व्यवस्था गर्नु पर्ने देखिएको छ । निजी तथा शहरका अस्पतालबाट सेवा लिन सक्ने क्षमता भएका आमाहरुले यी संस्थाबाट सुत्केरी सेवा प्राप्त गरेको हुन सक्ने सर्भेक्षणका जवाफदाताहरुको भनाई थियो

स्वास्थ्य संस्थामा आमा सुरक्षा कार्यक्रम अन्तर्गतका लाभग्राहीको सूचना मासिक रुपमा महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरुबाट प्राप्त हुन्छ, तथापी दुवै स्वास्थ्य संस्था एवं नगरपालिकाको सामाजिक विकास तथा स्वास्थ्य शाखाबाट प्रयाप्त सूचना उपलब्ध हुन सकेन ।

४.१.२. औषधि कार्यक्रम:

उपलब्ध रकम अनुसार औषधी खरिद गरी आपूर्ति भएको छ । साथै औषधीको भण्डार क्रमशः व्यवस्थित हुदै गएको छ । औषधीको प्रयोगमा सावधानी तथा सचेतना अभिवृद्धि हुदै गएको छ । प्रति घरधुरी ५ जना परिवारको आधारमा स्वास्थ्य संस्थाबाट उपचार सेवा लिने नागरिकको संख्या सन्तोषजनक पाईयो । तथापी, जम्मा सेवा लिने मध्ये विपन्न र सिमान्तकृत संख्या उपलब्ध हुन नसक्दा सेवाग्राही कुन वर्गका हुन यकिन गर्न सकिएन । नगरपालिका एवं अन्य सम्बद्ध निकायबाट समयमा औषधी आपूर्ति हुन नसक्दा स्वास्थ्य संस्थामा निशुल्क औषधीहरु नियमित रुपमा उपलब्ध हुन नसकेकोले कतिपय सेवाग्राहीले निःशुल्क औषधी सेवाबाट बञ्चित हुनु परेको उत्तरदाताहरुको भनाई रहेको थियो ।

४.२. सिफारिश

४.२.१. नीतिगत सुधारका लागि सिफारिश

१. आमा सुरक्षा तथा औषधी कार्यक्रम व्यवस्थापन गर्न स्थानीय तहले आवश्यक नीति, कार्यक्रम तथा मापदण्ड तयार गरी कार्यान्वयन गर्नु पर्ने ।
२. आमा सुरक्षा कार्यक्रमको बजेट कर्मचारी केहि नसर्ने रोग सचेतनामा कार्यक्रममा खर्च गरिएकोले आर्थिक प्रणालीको समुचित व्यवस्थापन तर्फ नगरपालिकाको ध्यान जानु पर्ने ।
३. औषधि खरिद प्रक्रिया सहज र सरल बनाउनु पर्ने ।
४. परिवार नियोजनका साधनहरु नियमित आपूर्ति गर्नु पर्ने या पालिकाले खरिद गर्न नीतिगत व्यवस्था मिलाउनु पर्ने ।

४.२.२. संस्थागत सुधारका लागि सिफारिश

१. राम्रो कार्य गर्नेलाई प्रोत्साहन र नगर्नेलाई आवश्यक कार्यवाहीको व्यवस्था हुनु पर्ने ।
२. कार्यालय समय अनुसार स्वास्थ्य संस्था संचालन गरिनु पर्ने ।
३. स्वास्थ्य संस्थामा नागरिकका गुनाँसा र सुझावहरु सम्बोधन गर्नका लागि संयन्त्रको व्यवस्था गर्ने ।
४. स्वास्थ्य संस्था अनुसार बजेट विनियोजन र खर्चको अभिलेख राख्नु पर्ने ।
५. आमा सुरक्षा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउन तथा संस्थागत सुत्केरी बढाउनको लागि वर्थिंग सेन्टर अनिर्वाय संचालन गर्नु पर्ने

४.२.३. कार्यगत सुधारका लागि सिफारिश

१. गर्भवति महिलाहरुको अभिलेख महिला स्वास्थ्य सेविकाहरुलाई राख्न लगाउने र अनिर्वाय स्वास्थ्य संस्थामा जाँच गर्न जानु पर्ने भनि जानकारी गराउने
२. आमा सुरक्षा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न सबै स्वास्थ्य संस्थामा विशेषज्ञ डाक्टर सहित आवश्यक जनशक्ति, उपकरण, सामग्री तथा भौतिक पुर्वाधारको व्यवस्था गर्ने ।
३. १२ महिना आवश्यक औषधीको आपूर्ति तथा भण्डारणको उपयुक्त व्यवस्थापन गर्ने ।

अनुसुचीहरु

- तालिका सुची
- चित्र सुची
- ग्राफ सुची
- स्थानीय सरकारद्वारा प्रमाणित गरिएको स्थानीय खर्च सोधखोज सर्भेक्षण फाराम
- स्थानीय सरकार तथा स्वास्थ्य संस्थासँग सम्बन्धित आम्दानी तथा खर्चका प्रमाणित अभिलेखहरु
- स्थलगत अवलोकन, समूह केन्द्रित छलफल, मुख्य सुचनादातासँगको छलफल र बर्हिगमन अभिमत तथ्यांक संकलन फारामहरु
- अन्य आवश्यक कागजातहरु
- अध्ययन तथा सर्भेक्षणका क्रमका फोटोहरु